

До разової спеціалізованої вченої ради  
ДФ 49.106.2024  
Одеського національного університету  
імені І.І. Мечникова  
65000, м. Одеса, вул. Дворянська, 2

## **ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора географічних наук **Короля О.Д.**

на дисертацію **Соколовського Віктора Анатолійовича**  
*«Рекреаційно-туристський потенціал як умова формування  
рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я»*,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 106 «Географія»

з галузі знань 10 «Природничі науки»

### **1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із науковими програмами, планами, темами.**

Після перемоги над російською агресією, з євроінтеграцією Україна перетвориться на магніт для європейських туристів. Окрім того, велика кількість українців, як військових так і мирне населення, потребуватимуть реабілітації, у т.ч. через рекреаційну діяльність. Зважаючи на таке, очікується підвищений попит на послуги туризму та рекреації по всій території України.

Дисертація Віктора Соколовського є актуальною адже присвячена питанням дослідження рекреаційно-туристського потенціалу Середнього Придніпров'я з метою формування в його межах міжгалузевого рекреаційного комплексу. Це дослідження також може бути використане для обґрунтування суспільно-географічних науково-теоретичних основ розвитку галузевих та територіальних систем України з метою їх поглибленого вивчення і використання отриманих результатів для моделювання

перспективних трансформацій цих систем і ефективного управління ними. Представлена тема наукового дослідження дисертанта є підтвердженням актуальності даної проблематики.

Про практичну спрямованість, актуальність та прикладне значення отриманих результатів додатково свідчить їх використання в 4-х науково-дослідних роботах Одеського національного університету імені І. І. Мечникова та Льотної академії Національного авіаційного університету, про що зазначено в самій роботі, а також підтверджено довідками і актами в додатках до неї.

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Основні положення, результати, висновки та рекомендації сформульовані в дисертації, ґрунтуються на регіональній геосистемній парадигмі суспільної географії. Достовірність результатів роботи забезпечується використанням теоретичних підходів і методів дослідження українських та зарубіжних учених, доробок яких визнаний в географії туризму та рекреації. В роботі повною мірою обґрунтовано вибір теми наукового дослідження, визначено об'єкт, предмет та мету дослідження, окреслено основні завдання, застосовано відповідні як загальнонаукові, так і спеціальні географічні методи. Варто відзначити глибокий авторський аналіз термінологічного апарату, особливо щодо сутності та класифікації рекреаційних ресурсів, їх місця в структурі рекреаційно-туристського потенціалу.

Отримані здобувачем результати проілюстровані низкою картосхем, рисунків і таблиць що відображають специфіку просторової диференціації рекреаційно-туристських ресурсів в межах Середнього Придніпров'я та особливості територіальної організації регіонального рекреаційного комплексу.

На основі узагальнення результатів дослідження автором було сформовано аргументовані науково-практичні висновки, обґрунтовано

методологічні принципи дослідження територіальної організації регіонального рекреаційного комплексу, здійснено комплексний аналіз рекреаційно-туристського потенціалу досліджуваного регіону, виявлено територіальні особливості розвитку регіонального рекреаційного комплексу, визначено основні проблеми та окреслено перспективи подальшого розвитку рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я, що цілком відповідає предметній області сучасних суспільно-географічних досліджень.

### **3. Значення для науки й практики отриманих дисертантом результатів**

Дослідження дисертанта містить наукові положення та результати що мають науково-практичне значення для багатьох суспільно-географічних і суміжних досліджень з метою раціоналізації територіальної організації туристично-рекреаційного комплексу в досліджуваному регіоні, а також можуть бути взяті за основу для аналогічних досліджень інших регіонів України.

Автором сформовано схему рекреаційного районування Середнього Придніпров'я з наступними таксонами: «регіон – район – зона – вузол – центр – пункт – заклад». А, за результатами досліджень рекреаційно-туристського потенціалу рекреаційного регіону Середнього Придніпров'я, виділено: 3 рекреаційних райони, в межах яких виокремлені нижчі територіально-ієрархічні одиниці – 9 рекреаційних зон, 30 рекреаційних вузлів, 31 рекреаційний центр, 97 рекреаційних пункти та 493 рекреаційних заклади.

Наукова новизна визначається тим, що автором проведено комплексну суспільно-географічну оцінку рекреаційно-туристського потенціалу Середнього Придніпров'я, визначено та науково обґрунтовано межі території Середнього Придніпров'я як рекреаційного регіону України, частково удосконалено або уточнено понятійно-термінологічний апарат суспільно-географічного дослідження рекреаційно-туристського потенціалу регіональних рекреаційних комплексів, в т.ч за рахунок авторських

визначень понять «рекреаційні ресурси», «регіональний рекреаційний комплекс», «рекреаційно-туристський потенціал».

Практичне значення дослідження полягає також в тому, що автором запропоновано заходи щодо оптимізації просторової організації, функціональної та управлінської структури з застосуванням кластерної моделі організації рекреаційного господарства регіону Середнього Придніпров'я.

У цілому дисертаційне дослідження Соколовського В. А. відповідає пріоритетним напрямам суспільно-географічних досліджень в Україні, а його результати можуть бути використані як теоретико-методична, інформаційно-аналітична і практична основа для раціоналізації територіальної організації та збалансованого розвитку рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я.

#### **4. Оцінка змісту дисертації та її завершеність**

Дисертація складається із анотацій, переліку публікацій автора, вступу, трьох розділів і висновків загальним обсягом 149 сторінок машинописного тексту, списку використаних джерел (180 найменувань) і 7 додатків. Робота містить 19 таблиць і 23 рисунки, у тому числі 11 схем, 2 діаграми, 10 картосхем. Структура роботи та її зміст є цілком логічними і методологічно вірними.

У першому розділі дисертації окреслено теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження рекреаційного комплексу регіону, поглиблено понятійно-термінологічний апарат дослідження рекреаційно-туристського потенціалу, здійснено впорядкування підходів до класифікації рекреаційних ресурсів, що стало підґрунтям до виконання аналітичного розділу дисертації. Також автором проаналізовані системний, комплексний та кластерний підходи до аналізу територіальної організації рекреаційного господарства регіону.

Другий розділ присвячено комплексному суспільно-географічному аналізу рекреаційно-туристського потенціалу території дослідження –

Середнього Придніпров'я. В результаті автором визначено запаси основних природних та природно-антропогенних ресурсів регіону, уточнено їх кількісні та якісні параметри, здійснено оцінку основних складовий суспільно-історичного та соціально-економічного потенціалу рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я, а також окреслено існуючі та перспективні напрямки його використання.

У третьому розділі автором досліджено особливості територіальної організації рекреаційного господарства, визначено суспільно-виробничі особливості територіальних утворень низового (локального і ареального) рівня, проаналізовано існуючі підходи та основні схеми рекреаційного районування України та обґрунтовано межі регіону Середнього Придніпров'я, розроблено схему рекреаційного районування регіону, визначено основні проблеми сучасного розвитку рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я та, в підсумку, окреслено перспективи подальшого розвитку, зокрема й з використанням кластерної моделі.

Дисертація Соколовського В.А. є самостійною завершеною науковою працею, у якій отримані результати в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання – проаналізувати рекреаційно-туристський потенціал, обґрунтувати методика суспільно-географічного дослідження територіальної організації рекреаційного господарства, ідентифікувати рекреаційні ресурси Середнього Придніпров'я з метою формування рекреаційного комплексу на цій території.

## **5. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях**

Основні наукові положення та результати дослідження опубліковано у 58 наукових працях в т.ч. 2 статтях у виданнях, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Scopus, 5 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття у міжнародному науковому виданні країн ЄС; 6 розділів і підрозділів у монографіях і колективних монографіях та 44 наукових виданнях апробаційного характеру на конференціях різного рівня.

В опублікованих працях висвітлено основні результати дисертаційного дослідження та забезпечено достатньо високий рівень апробації. В основних публікаціях, які підготовлені в співавторстві, автором виділено та зазначено власний авторський внесок.

#### **6. Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації**

Текст дисертації дозволяє стверджувати, що робота виконана з дотриманням загальних вимог до академічної доброчесності, а автор належним чином оформив посилання на використані наукові джерела. Зміст анотацій українською та англійською мовами за своєю сутністю ідентичні основним положенням дисертації й відображають її мету та новизну і не суперечать змісту основного тексту роботи. В поданому дослідженні Віктора Соколовського не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації результатів.

#### **7. Дискусійні положення та зауваження до змісту роботи**

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу здобувача, визначаємо певні побажання та зауваження дискусійного та рекомендаційного характеру:

1) Зазначене автором сьоме завдання дослідження (розкрити особливості функціонування рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я в ринкових умовах, визначити шляхи та розробити пропозиції його оптимізації) розглядається автором частково в підрозділі 3.1 (просторова структура рекреаційного комплексу регіону) та частково в підрозділі 3.3 (проблеми та перспективи розвитку рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я). Доцільно було цьому завданню присвятити окремий підрозділ, або розділити його на два завдання та узгодити з ними зміст дисертаційного дослідження.

2) У підрозділі 2.3. «Суспільно-історичний та соціально-економічний потенціал рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я» наголошується, що «важливе значення для функціонування територіальних рекреаційних систем мають соціально-економічні рекреаційні ресурси ... як

фактори ... що породжують потребу в організації рекреаційної діяльності». Автором проаналізована матеріально-технічна база, в той же час населенню як потенційним рекреантам, що формують туристичні потоки і здійснюють рекреаційну діяльність, приділено недостатньо уваги. Хоча ще В. Преображенський зміщує акценти із ресурсів та інфраструктури територіально-рекреаційних систем (ТРС) на рекреаційну діяльність, розвиваючи концепцію рекреаційно-географічного простору (РГП), що містить у центрі рекреантів із їхніми циклами рекреаційної діяльності;

3) На кількох картосхемах використовується старий адміністративний поділ Кіровоградської та Черкаської областей;

4) Досить дискусійною є запропонована автором система таксономічних одиниць районування, так наприклад: більшість дослідників розглядають зону як найвищу таксономічну одиницю, а в межах району варто виділити підрайони;

5) Окремі висновки потребують конкретизації відносно до виконаного дисертаційного дослідження, вони мають більш повно відобразити результати власного дослідження. Так, в пункті 5 Висновків бажано підкреслити, в чому полягає унікальність регіону Середнього Придніпров'я, а до пункту 7 Висновків бажано було б додати критерії і ознаки виділення таксономічних одиниць.

Незважаючи на вказані зауваження, слід зазначити, що вони носять дискусійний характер, а дисертаційна робота Соколовського В.А. є самостійною завершеною науковою працею та може бути представлено до захисту.

## **8. Загальний висновок**

Подана на розгляд дисертаційна робота на тему: «Рекреаційно-туристський потенціал як умова формування рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я» є самостійним, актуальним, цілісним, завершеним науковим доробком, спрямованим на розвиток суспільної географії, містить наукову новизну і обґрунтовані достовірні результати, які можуть бути

використані в прикладних дослідженнях, так і в практиці регіонального розвитку туризму.

Дисертація виконана на належному кваліфікаційному рівні, за структурою, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Соколовський Віктор Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 «Природничі науки» за спеціальністю 106 «Географія».

Офіційний опонент:

Доктор географічних наук, доцент,  
завідувач кафедри географії та  
менеджменту туризму

Чернівецького національного

університету ім. Юрія Федьковича



Олександр КОРОЛЬ

Підпис Король О. засвідчую  
Учений секретар Чернівецького національного  
університету імені Юрія Федьковича  
Сироберма А. Федь  
" 22 " квітня

